

به سوی توسعه پایدار شهری از طریق تدوین مدلی ساختاری جهت جلوگیری کردن از آسیب‌های پراکنش همدان بر چشم‌اندازهای دره مرادبیگ

فرزین بیک^۱

^۱ کارشناس ارشد طراحی شهری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح. پست الکترونیک: Farzinbayke@gmail.com

چکیده

مساله این پژوهش حفاظت کالبدی-زیستی و احیای نقش کارکردی چشم‌اندازهای نیمه‌طبیعی الحاقی و ادغامی ناحیه جنوب شهر همدان، با هدف تسهیل توسعه درونزای آنها بر اساس مولفه‌های هویت بخشش به عنوان اهداف اصلی توسعه پایدار است. هدف دیگر این تحقیق هماهنگ‌سازی توسعه سکونتگاه دره مرادبیگ به عنوان محدوده‌ای مشخص در ساختار اصلی همدان با سایر بخش‌های آن از طریق بکارگیری الگوهای بومی رشد شهر-منطقه است. لذا در این پژوهش کیفی و کاربردی، با روش توصیفی-تحلیلی و از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، به بررسی ادبیات توسعه پایدار شهر، ناپایداری شهر-منطقه به دلیل پراکنش شهر و روش‌های جلوگیری از آن پرداخته شده است؛ و با پیمایش میدانی محور توسعه شهر همدان به سمت سکونتگاه دره مرادبیگ (در محوری طول ۵ کیلومتر و عرض ۵۰۰ متر) با مشاهده، عکاسی، برهم نهی اسناد تاریخی، اسناد طرح‌های جامع و نقشه‌های هوایی سال ۱۳۹۳، الگوی رشد معاصر همدان بررسی و آسیب‌های وارده در ساختار اصلی آن توصیف شده‌اند. در نهایت با استناد به الگوها و مولفه‌های هویت بخش بومی، مدلی فضایی مبتنی بر ساختار اصلی شهر معاصر ارایه گردیده که در آن از طریق احیای هویت کالبدی، کارکردی و معنایی چشم‌اندازهای نیمه‌طبیعی، زمینه توسعه پایدار دره مرادبیگ هماهنگ با موقعیت جدیدش در شهر فراهم می‌آید. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که هسته تاریخی شهر همدان، دارای رشدی آهسته، درونزا و سلسله مراتبی از اجزا با کارکردی ویژه بوده است که در قرن حاضر بی‌توجهی به مولفه‌های بومی کالبدی و کارکردی محیط، رشدی برونزا و گسترشی را به سمت روستای دره مرادبیگ (دارای الگوی رشد درونزا و شخصیتی متفاوت از شهر) تجربه کرده است. اما این الگوی معاصر، فرصت تدوین مدلی فضایی را با تمرکز بر ساختار اصلی شهر فراهم کرده که بر اساس آن، تسلسلی از سکانس‌های تقریباً مستقل متشکل از هسته تاریخی شهر تا اراضی بکر خارج از روستا را نشان می‌دهد. ارایه طرح و برنامه برای هر بخش این ساختار، می‌تواند اصول کهن سلسله مراتب و تداوم فضاهای شهری حدود کالبدی، ادراک فضایی و شخصیت اجزای نظام شهر-منطقه همدان را تقویت، و به هدایت توسعه پایدار شهر، از طریق حفاظت از چشم‌اندازهای آسیب‌پذیر دره مرادبیگ و هماهنگی با ساختار اصلی شهر معاصر کمک کند.

واژه‌های کلیدی: شهر و روستا، شخصیت سکونتگاه، ساختار اصلی شهر-منطقه، تسلسل مکانی، عرصه واسط، الحاق تا ادغام.